

Истории о граффити на стенах Полоцкой Спасо-Преображенской церкви расскажут 2 февраля. Послушать может каждый

21:23, 29.01.2022 ● 1136

Источник: gorod214.by

Публичная лекция Инны Калечиц о граффити Полоцкой Спасо-Преображенской церкви пройдет 2 февраля. Мероприятие состоится в Национальной библиотеке Беларуси в обычном формате, но для всех заинтересованных будет организована трансляция в YouTube.

Фрагменты полоцких граффити. Фото: spas-monastery.by

Среди вопросов, которые рассмотрит автор: можно ли было писать на стенах церкви, как звали игумений после Евфросинии Полоцкой, какой грех чаще всего упоминается в граффити Спасо-Преображенской церкви, правда ли, что на ее стенах рисовали даже котиков?

Всего на стенах самого древнего храма Беларуси обнаружили более четырех тысяч надписей от 12 до 19 веков. Вот что [рассказывает](#) автор монографии о них Инна Калечиц, кандидат исторических наук:

— Пра тое, што на сценах храма ёсць надпісы, стала вядома ў XIX стагоддзі, калі паабсыпалася алейная фарба, якая іх хавала. Самы ранні датаваны запіс — 1189 год. Самы позні запіс — ад 8 жніўня 1832 года. Надпісы сустракаюцца паўсюль. На ніжнім ярусе царквы — у алтары, ахвярніку, дыяканніку...

Вялікая колькасць на слупах — на кожным да шасцісот надпісаў можа быць. Надпісы ёсць нават у аркасоліях — паўкруглых пахавальных нішах у сценах. Там хавалі ігуменняў, можа, кагосьці з княжацкай сям'і. Самы вялікі аркасолій прызначаўся для пахавання Еўфрасінні, але яна памерла ў Ерусаліме. І ўсё ж у гэтай нішы, магчыма, нехта быў пахаваны.

Над пахаваннямі святар павінен быў стаяць і чытаць малітву. На частцы сценкі аркасоліі адкрыта шмат надпісаў, напрыклад, архімандрыта Іаана, які жыў недзе ў XIV стагоддзі. Ён напісаў з памылкай: «Госпадзе, памажы рабу свайму анхімадрэту Іавану», а зверху ёсць прыпісачка: «А піў есмь». То бок архімандрыт выпіваў і каяўся ў гэтым. Надпіс аформлены цудоўна: рамачка ўся ў дыяганальных лініях, гэта значыць, што архімандрыт меў час: стаяў там, маліўся і вось напісаў.

Ёсць графіці і на верхнім ярусе царквы. На хорах, у дзвюх келлях — недзе па тысячы надпісаў у кожнай. Гэта амаль выключна надпісы школяроў, студэнтаў езуіцкага калегіума: лацінскія, канца XVI—XVIII стагоддзяў. Адна з келляў належала прападобнай — месца яе малітваў. Рэстаўратары знайшлі ў келлі балкон — гэта як у вагоне другая паліца. Мяркуюць, што там Еўфрасіння спала, у галавах нават захаваўся вялікі камень.

Увогуле, надпісы сустракаюцца ва ўсіх цэрквах. Найчасцей памінальныя: нехта памёр — пішуць яго імя, часам год. Побач маглі ставіць вертыкальныя рысачкі — гэта колькасць малітваў за душу памерлага. Гістарычныя асобы згадваюцца менавіта ў такіх надпісах. Напрыклад, тры полацкія ігуменні, якіх мы не ведаем ні па якіх іншых крыніцах, а таксама імёны епіскапаў, святароў, вялікай княгіні Ульяны, жонкі Альгерда.

Дарэчы, графіці дапамагаюць вызначыць першую назву царквы, эклезіёнім. Бо ў XII—XIV стагоддзях мы не ведаем, як царква называлася. Першая, самая старажытная назва царквы — яна зафіксавана і ў «Жыцці» — Святы Спас. Ёсць надпіс «Крылас Святога Спаса» (клірас) ці пішуць: «Панамар Святога Спаса», або «пабіце», бо «не ходзіць спяваць да Святога Спаса». У гонар Перамянення царква была асвечана ў 1656 годзе. Эклезіёнім ставіць пытанне пра дату першага асвячэння царквы: гэта Спас, але які з трох? Магчыма, 29 жніўня.

Ёсць таксама запісы-алфавіты, ад трох літар і далей. Напрыклад, запіс «абв» ужо абазначаў: я ведаю літары, я пісьменны. На сценах таксама ёсць доўгія шэрагі літар «а»: першая літара, якую чалавек навучыўся пісаць. І вось ён ужо сядзеў і ад душы пісаў гэтую літару, пакуль не атрымаў, магчыма, ад кагосьці. Потым ёсць яшчэ надпісы малітоўныя: «Госпадзе, памажы рабу свайму» і імя. Самыя цікавыя — побытавыя надпісы. Яны ж і самыя складаныя для вывучэння...

Падрабнее о граффити в церкви монастыря в Полоцке можно почитать [здесь](#). Лекция будет доступна по [этой ссылке](#).